Wegwijzer DemoKlap-materiaal
Opbouw en logica methodieken

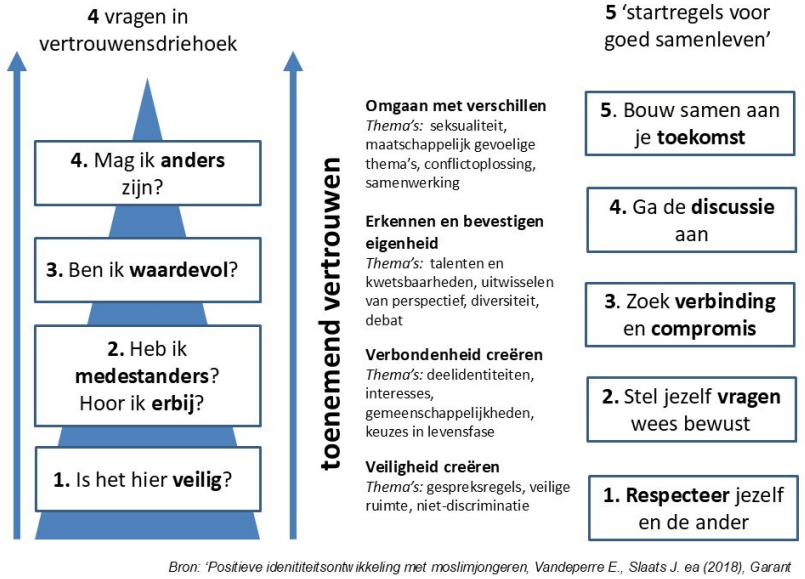
De TOOLfiches van DemoKlap beschrijven oefeningen en methodieken om samen met jongeren in de klas te doen: rond het brede thema 'samenleven in superdiversiteit' en 'omgaan met uitdagende thema's en uitspraken'. De oefeningen werden ontwikkeld binnen de 3e graad middelbaar onderwijs, maar zijn ook te hertalen naar andere graden én basisonderwijs.*
Voor wie gegidst wil worden in het vele materiaal, is hier een handige wegwijzer.

De DemoKlap-oefeningen vertrekken vanuit de opbouw en de logica van de **vertrouwensdriehoek**. Dit model stelt dat je, wil je met jongeren werken rond uitdagende thema's, moet vertrekken vanuit de jongeren en de groep zelf.

- Welke **vaardigheden** hebben jongeren al opgebouwd? *Kunnen ze bijvoorbeeld al naar elkaar luisteren, elkaar laten uitpraten, hun eigen en andere meningen ook bevragen, zich verplaatsen in elkaars mening en perspectief,..?*
- Hoeveel **vertrouwen en veiligheid** heerst er in de klasgroep? *Heerst er bijvoorbeeld een sfeer van openheid en willen onderzoeken, krijgt iedereen ruimte om haar of zijn stem te laten horen? Of zijn er veel kliekjes, kapen bepaalde jongeren het gesprek en is er weinig openheid?*

De vertrouwensdriehoek stelt dat bepaalde methoden (zoals discussie en debat) enkel kunnen als er al voldoende veiligheid, vertrouwen en vaardigheden zijn opgebouwd. In groepen waar dat (nog) niet zo is, werk je best eerst aan die vaardigheden en vertrouwen, en zet je best eerst andere methoden in (werken rond luisteren en dialoog).

De oefeningen en methoden van DemoKlap zijn volgens deze logica uitgewerkt: werken rond uitdagende thema's vraagt tijd en een proces van opgebouwde vaardigheden en vertrouwen. Dit proces zit binnen DemoKlap in het werken rond vijf opeenvolgende **startregels voor goed samenleven**, zoals ook weergegeven hieronder.

Bron: 'Positieve identiteitsontwikkeling met moslimjongeren, Vandeperre E., Slaats J. ea (2018), Garant

Wil je met het DemoKlap-materiaal en uitdagende uitspraken aan de slag? Kijk dan eerst naar je jongeren en de groep zelf, waar ergens in de vertrouwensdriehoek jouw groep zich bevindt, en bepaal op basis daarvan je oefeningen en methoden.

Hoe je dat doet, lees je in de ACHTERGROND- en PROFESSIONALISERINGSfiche hieronder!

ACHTERGRONDfiche De Vertrouwensdriehoek
Welke vragen stellen deelnemers in een groep zich om te bepalen of er voldoende veiligheid en vertrouwen is? Welke taken kan je als begeleider opnemen, om dat vertrouwen te bevorderen? Via welke methodes? Welke thema's zijn wanneer bespreekbaar?

ACHTERGRONDfiche Didactisch aan de slag
Wat zijn belangrijke inzichten en werkzame praktijken die inspirerend zijn om zelf op een systematische manier met leerlingen te beginnen werken rond uitdagende thema's? Hoe begin je zelf aan zulke systematische aanpak? Wat zijn relevante vragen die je (jezelf) kan stellen? Welke werkvormen zijn interessant en waarom?

PROFESSIONALISERINGSfiche Didactisch aan de slag
In de ACHTERGRONDfiche Didactisch aan de slag wordt uitgebreid ingegaan op de diverse vragen die je (jezelf) als leerkracht, en als leerkrachtenteam, kan stellen wanneer je trajectmatig aan de slag wil gaan rond uitdagende thema's. In deze bijhorende fiche bieden we inspiratie rond hoe je met jouw leerkrachtenteam rond deze inhoud kan werken en reflecteren. Inclusief een afdrukbare versie van het DemoKlap-analysekader.

De basis: luisteren en dialoog

Startregel 1: Respecteer jezelf en de ander

ACHTERGRONDfiche Startregel 1
Hoe jezelf en de ander (meer) respecteren? Hoe met verschillende meningen en identiteiten omgaan? Hoe je oordeel leren uitstellen? En hoe respectvol met verschil omgaan?

TOOLfiche Steroefening en speeddate
Visuele methode om meervoudige identiteit en deelidentiteiten in kaart te brengen, en hier speeddate-gewijs kort met elkaar in gesprek over te gaan. Als opstap naar leren luisteren en vragen stellen, en werken rond verschil, gelijkenis en referentiekader.

TOOLfiche Vertrouwensspelletjes
Eenvoudige spelletjes en duo-gesprekjes om te bouwen aan vertrouwen in de groep. Om elkaar beter te leren kennen en een eerste keer met elkaar over iets in gesprek te gaan.

TOOLfiche De Praatstok
Eenvoudige kringmethode om deelnemers hun mening te laten formuleren, te leren luisteren naar elkaar zonder in discussie te gaan, meningen te inventariseren en verduidelijkende vragen leren stellen.

TOOLfiche Duo-gesprek met vragen
Vraaggesprek in duo om naar elkaar te leren luisteren en, enkel door vragen te stellen, de ander beter proberen begrijpen.

TOOLfiche Identiteit en groep
Tot welke groep behoor jij? Hoe bepaalt dat jouw identiteit? Hoe kijk je naar (mensen uit) andere groepen? Hoe werken vooroordelen en stereotypen daarbij?

Startregel 2: Stel jezelf vragen – wees bewust

ACHTERGRONDfiche Startregel 2
Welke kritische vragen kan je jezelf stellen vooraleer je een discussie aangaat? Hoe kan je je eigen mening beter onderzoeken?

TOOLfiche Referentiekader
Methodes om spelenderwijs duidelijk te maken wat referentiekader betekent. Hoe dit bepalend is in hoe we over dingen denken en voelen, en hoe dit bij iedereen verschillend is. Hoe we andere referentiekaders niet moeten veroordelen, maar eerder onderzoeken.

TOOLfiche Socratisch Gesprek
Een gespreksmethode om, vanuit vragen stellen, samen thema's (filosofisch) te verdiepen, samen te zoeken naar argumenten, redeneringen en achterliggende visies. Met concrete tips voor dagelijks gebruik.

TOOLfiche Verhalencirkel
Eenvoudige methode om persoonlijke verhalen uit te wisselen, samen te luisteren en vragen te stellen, samen zoeken naar betekenis van ervaringen en gemeenschappelijkheden.

TOOLfiche De Praatstok (in twee rondes)
Eenvoudige kringmethode om deelnemers hun mening te laten formuleren, te leren luisteren naar elkaar zonder in discussie te gaan, meningen te inventariseren en verduidelijkende vragen leren stellen.

TOOLfiche Interlevensbeschouwelijke speeddate
Methode om, middels vragen en speeddate-model, leerlingen uit verschillende levensbeschouwingen met elkaar in gesprek te doen gaan over verschillende levensbeschouwelijke onderwerpen. Om het verschil én de gelijkenis te ontdekken.

Startregel 3: Zoek verbinding en compromis

ACHTERGRONDfiche Startregel 3
Welke gevoelens en behoeften hebben ik en jij? Hoe kunnen we, in plaats van conflict, naar verbinding gaan? Wat is een goed compromis bij botsende meningen, en hoe kunnen we daar toe komen?

TOOLfiche Gevoel en behoefte
Eenvoudige oefeningen om gevoelens en behoeften te (h)erkennen, onder woorden te brengen en te delen.

TOOLfiche Bouwen aan verbinding en compromis
Drie eenvoudige oefeningen in het onder de knie krijgen van de bouwstenen van verbindende communicatie (observeer, deel gevoel, deel behoefte, doe verzoek) en compromis-denken (Wat is gevoel en behoefte van de partijen? Wat is niet-onderhandelbaar?).

TOOLfiche Rollenspel rond verbinding en compromis
Eenvoudige rollenspelen om, spelenderwijs en vanuit concrete situaties, de tips en kaders rond verbindende communicatie en compromis-denken in te oefenen.

Het vervolg: discussie, debat en actie

Startregel 4: Ga de discussie aan

ACHTERGRONDfiche Startregel 4
Wat is een goede discussie? Wat is het verschil tussen feit, mening en vooroordeel? Wat zijn sterke argumenten? Welke (kritische) vragen kunnen je helpen?

TOOLfiche Discussie-opwarmers en kleine discussies
Inspiratiemateriaal en methodieken om, in stapjes en spelenderwijs, competenties rond discussiëren op te bouwen. Van leren nadenken over de 'eigen mening' en (soorten) argumenten, over argumenten leren formuleren voor een positie binnen een stelling, tot effectief met elkaar in discussie gaan.

TOOLfiche Open Kring Discussie
Methode van eenvoudige discussie en open kring discussie, waarbij deelnemers leren argumenteren in groep, op elkaars argumenten antwoorden en elkaars argumenten uitdiepen.

TOOLfiche Question Storming en Research
Methode waarbij deelnemers eerst worden uitgedaagd zichzelf vragen te stellen en informatie te verzamelen, vooraleer – op een gestructureerde manier – in een discussie te worden geleid. De toolfiche neemt het bespreekbaar maken van abortus als casus-voorbeeld.

TOOLfiche Structured Academic Controversy (SAC)
Methode die inzet op argumenten verzamelen, onderzoeken en uiteenzetten, maar ook op de argumenten van de tegenpartij verwerken in een perspectiefwissel. Daarmee wordt nieuwsgierigheid en open blik bevorderd.

TOOLfiche Het Territoriumdebat
Methode waarbij tegengestelde partijen met elkaar in discussie gaan, maar een jury/publiek de argumentatie ook direct beoordeelt: welke soorten argumenten werden gebruikt, en welke argumentatie is het meest overtuigend?

TOOLfiche Het Parlementair Debat
Debatvorm waarbij verschillende partijen, binnen een gelimiteerde tijd, hun mening beargumenteerd moeten verdedigen tegenover een publiek en een tegenpartij. Na weerlegging moeten ze de eigen argumenten ook kunnen repareren.

TOOLfiche Het compromisdebat
Methode waarbij twee tegenovergestelde partijen eerst hun standpunt argumenteren, maar het aan een derde partij is om – vanuit vastgestelde gevoelens en behoeften van beide partijen, en wat niet onderhandelbaar blijkt – een compromis te formuleren. Deze fiche vertrekt vanuit de casus 'Zwarte Pietendebat' en 'Charlie Hebdo en spotten met godsdienst'.

TOOLfiche Casus: het holebi-thema in de superdiverse klas
Het holebi-thema is een typisch voorbeeld van een uitdagend thema: de meningen erover kunnen sterk uiteenlopen in de klas, er kunnen veel vooroordelen en hoge emoties rond bestaan, en er over praten kan in de praktijk erg moeilijk zijn. De fiche biedt een uitgewerkte casus inclusief al het nodige lesmateriaal volgens de methode van Question Storming & Research.

Startregel 5: Bouw samen aan je toekomst

ACHTERGRONDfiche Startregel 5
Wat zijn, naast onze verschillen, onze gelijkenissen? Welke problemen delen we, persoonlijk en in de samenleving? Denken we dat we daar iets kunnen aan doen? Hoe zouden we dat samen aanpakken?

TOOLfiche Engagement en actie
Drie groepsgesprekken en -oefeningen die leerlingen aanzetten tot reflectie: over maatschappelijke problemen die culturele en andere grenzen overstijgen, over de eigen impact op de samenleving en wereld, over de zin en onzin van actievormen, en over hoe tot actie overgaan en verandering bewerkstelligen.

*DemoKlap is een initiatief van atlas – integratie en inburgering Antwerpen.
Meer uitleg over het **hele DemoKlap-project** vind je hier.
Toegang tot al het **online materiaal** (vijf online modules en alle fiches) vind je hier.
De navigatiepagina naar alle **TOOLfiches** vind je hier.
De navigatiepagina naar alle **PROFESSIONALISERINGSfiches** vind je hier.
De navigatiepagina naar alle **ACHTERGRONDfiches** vind je hier.